

Оила ва жамият

22 (1277)-сон 1 июнь 2016 йил
Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Оила соғлом ва бахтли бўлса, бутун жамият барқарор ва фаровон бўлади.

Ислом КАРИМОВ

ҲАВАСИМ КЕЛАДИ СЕНГА, БОЛАЖОН

Боланинг беғубор кулгиси-ю, шўшондон кийкиригидан гўзалроқ товуш бўлмаса керак дунёда. “Гўзалликка номинг гўё уйқошдай, жону жаҳонимиз сенга тутақдай”, дейди шоир. Бийрон тилда савол бераётган, мурғак қалби билан оламини англашга, ўрганишга уринаётган боланинг нури чехрасига боққан ҳар қандай инсон ҳаёт ташвишларини унутади. Шунданми, болалик ҳаёт уммонининг мусаффо сарчашмасига менгзалади. Бу давр ташвишлардан йироқ, эзгуликка тўла лаҳзалардир. Гўдакларнинг беғубор қалби фақат яхшиликларга йўғрилган бўлади. Шу боис 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни мамлакатимизда энг қувончли байрамлардан бири сифатида кенг нишонланади.

Иккинчи жаҳон урушидан сўнг болалар саломатлиги ва уларнинг ҳуқуқлари дунё ҳамжамияти олдидаги энг долзарб муаммолардан бирига айланди. 1949 йили Париж шаҳрида Халқаро аёллар демократик федерациясининг Конгрессида болалар ҳуқуқларини камситишга қарши курашиш дунё ҳамжамияти олдида турган асосий вазифалардан бири экани таъкидланади ва йилнинг бир кунини айнан шу мавзуга бағишлашга қарор қилинди. 1950 йилдан бошлаб 1 июнь Вирлашган Миллатлар ташкилоти шафелигида бутун дунёда Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни сифатида нишонланадиган бўлди.

Ўзбекистон Республикасида бола ҳуқуқлари билан боғлиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тизими халқаро

талабларга мос равишда ишлаб чиқилган. Мустақиллик йилларида бола ҳуқуқларига доир ўнлаб қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Мамлакатимиз болалар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга доир 38 халқаро ҳужжатлар иштирокчисидир.

Президентимиз раҳнамолигида юртимизда олиб борилаётган кенг кўламли ислохотлар замирида ҳам болаларимизнинг бахтли-саодатли, фаровон ҳаёт кеңиришлари мақсади мужассам. Истиқлолнинг дастлабки йиллариданоқ юртимизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, соғлом, баркамол, маънавий етук авлодни тарбиялаб, вояга етказиш давлат сиёсати даражасига кўтарилди.

Инсон ва унинг манфаатлари устувор саналган юртимизда ҳар томонлама соғлом фарзандни тарбиялаш, уларнинг саломатлигини муҳофаза қилишга беқиёс эътибор қаратилмоқда. Мамлакатимизда илк давлат мукофотларидан бири – “Соғлом авлод учун” орденининг таъсис этилишида ҳам рамзий маъно мужассам.

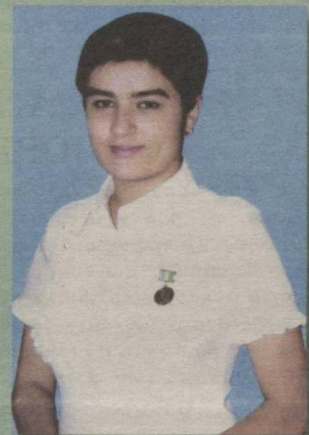
...Ҳар бир ота-она фарзанди соғлом бўлишини, яхши таълим-тарбия олишини, баркамол инсон сифатида вояга етишини ва албатта, бахтли бўлишини истайди. Мамлакатимизда фарзандларимиз ана шундай униб-ўсишлари учун барча имкониятни яратиб берилган. Ўтган йилларга назар ташласак, эртанги кунимиз буёвдорлари – ёш авлод тақдири учун муҳим ислохотлар амалга оширилганининг гувоҳи бўламиз.

Дарҳақиқат, ўғил-қизларимизнинг эртанги куни, тақдири, комил инсон сифатида вояга етишишлари учун мустаҳкам ҳуқуқий асос яратилди. Хусусан, Конституциямизнинг 41-моддасида “Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади”, дея қайд этилган. Мазкур тамойилдан келиб чиқиб, мустақиллик йилларида таълим тизимини ислох қилишга қаратилган қатор ҳужжатлар қабул қилинди. “Таълим тўғрисида”ги қонун, “Қадрлар тайёрлаш миллий дастури”, “2004-2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури” асосида замонавий умумтаълим мактаблари, академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари бунёд этилиб, моддий-техник базаси яхшиланди. Ўн икки йиллик мажбурий таълимнинг жорий қилиниши ёшларнинг чуқур билим эгаллаши, кизиқиши, имконияти ва салоҳиятидан тўлиқ фойдаланган ҳолда касб танлаши, шу орқали жамиятда ўз ўрнини топишида муҳим омил бўлмоқда.

Давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган “Она ва бола соғлом бўлса, оила бахтли, оила бахтли бўлса, жамият мустаҳкам бўлади”, деган эзгу гоя ҳар бир юртдошимизнинг қалбига чуқур сингиб бормоқда. Ана шу улуг ишга муносиб ҳисса қўлиш барчамизнинг муқаддас бурчимиздир.

Умида АДIZОВА,
“Оила ва жамият” мухбири

Мен истиқлол тенгдошиман

Зебнисо Муродова, “Зулфия” номидаги Давлат мукофоти совриндори:

– Мен истиқлол тенгдошиман. Бу менга фахр бағишлайди, бу бахтни ҳар қадамда ҳис этаман. Бугун 25 ёшдаман. Ана шу муддат ичида ёш мустақил давлатнинг ривож топиб, жаҳонга юз тугиши ва бу ютуқлар замирида биз ёшларнинг ҳам озгина бўлса-да, ҳиссамиз борлиги мени қувонтиради. Истиқлол ёшларга чексиз имкониятлар эшигини очиб берди. Энг аввало, тинч ва осуда осмон остида, фикримизни мустақил ва эркин айтиб, ўз иқтидоримизни намойён этиш имконига эга бўлдик.

Мен болалигимдан Бухоро вилоят телерадиокомпаниясида болалар кўрсатувларига бошловчилик қилдим. Ўзим каби улғаяётган орузларимни кўрган телевидение жамоаси кейинчалик муаллифлик дастурларимни яратишга кўмак беришди. Жумладан, “45 дақиқа”, “Қизларжон”, “Қамолот сари” кўрсатувлари эфир юзини кўрди. Шейрий машқларим 2005 йилда “Шабнам” номи тўплам бўлиб нашр этилди. 2006 йилда она тили ва адабиёт фанидан ўтказилган фан олимпиадасининг ғолиби сифатида Бухоро юридик ва маънавий касб ҳунар коллежига имтиёзли равишда ўқишга қабул қилиндим. 2005 йилда “Дўст бошига иш тушса”, 2006 йилда “Биз тинчлик истаймиз” номидаги Давлат мукофотининг маданият йўналиши бўйича совриндори бўлдим. Бу мукофот истиқлол берган буюк неъмат ва орузларим пойдеворидир. 2009 йилда Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетида халқаро журналистика факультетига ўқишга қабул қилиндим. 2013 йилда навбатдаги – “Кўнглим осмони” шейрий китобим чоп этилди. Мустақиллик тенгдоши сифатида юртим билан ҳамқадим, ҳамнафас бўлиб камолга етаётганим қалбимга гурур ва ифтихор бағишлайди.

БОШЛАНГИЧ ТАШКИЛОТЛАР ИШИ ҚОНИҚАРЛИМИ?

Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси ташаббуси билан “Хотин-қизлар кўмиталари бошланғич ташкилотларининг иш самарадорлигини янада ошириш, аёллар ҳамда қизлар ўртасида маънавий-маърифий ишларни ташкил этишнинг самарали шакл ва усуллари” мавзусида илмий-амалий анжуман ўтказилди.

Тадбирда Тошкент шаҳри ҳамда туманларининг ҳоким ўринбосарлари, Хотин-қизлар кўмитасининг вазирилик ва идоралар, ташкилотлардаги бошланғич ташкилотлари раислари қатнашди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майда қабул қилинган “Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси фаолиятини кўллаб-қувватлаш борасидаги кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонида Хотин-қизлар кўмитасининг бошланғич ташкилотлари фаолиятини жонлантириш, психологлар жараёнида жамоатчилик иштирокчини кучайтириш бўйича аниқ вазифалар белгилаб берилган.

Айни пайтда жойларда Хотин-қизлар кўмитасининг 41 мингдан зиёд бошланғич ташкилоти фаолият юритмоқда.

Тадбирда замонавий ўзбек аёлининг маънавий кифоаси, қиз бола тарбияси хусусида сўз юритилди. Ҳар бир меҳнат жамоасида соғлом муҳитни шакллантириш, ёшларимизни миллий кадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш лозимлиги айтилди. Хотин-қизлар меҳнатини муҳофаза қилиш, улар орасида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, аёлларимиз ва қизларимизни оммавий спортга янада кенгроқ жалб қилиш, уларнинг ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий билимларини ошириш масаласи доимий эътиборда бўлиши лозимлиги, маҳаллада аёллар ҳамжиҳатлиги ва фаоллиги муҳим эканлиги таъкидланди. Ёшларимизда муомала ва кийиниш маданиятини шакллантиришда замонавий тарғибот ва таъсир усуллари-дан самарали фойдаланиш юзасидан таклифлар билдирилди.

Самимий ва очиқ мулоқот тарзида ўтган анжуманда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Э.Боситхонова сўзга чиқди.

Ўз мухбиримиз

Тошкент темир йўл муҳандислари институтида Миробод туман Хотин-қизлар кўмитаси билан ҳамкорликда “Оилам – олтин кўргоним” мавзусида кўрик-танлов ташкил этилди.

ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

– Мақсадимиз ушбу кўрик-танлов орқали энг намунали оилаларимизни бошқаларга ибрат қилиб кўрсатиш, шу маънода бугунги кунда шомашарлик билан куриллаётган айрим ёш оилаларимизни ҳулоса чиқаришга ундашдан иборат, – дейди Миробод туман ҳокимининг ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Феруза Мадаминаова.

– Шунингдек, ёш келин-куёвларимизнинг бир-бирига бўлган самимий муҳаббати, қайнона келин ўртасидаги муомала, оила ол-

тин кўрган эканлигини, уни асраб-авайлаш учун йиллар давомида сабр-тоқат қилишни ёшларимиз онгига синдириб боришимиз зарур.

Тадбирда тумандаги “Дўстлик” маҳалла фуқаролар йиғинининг 3 нафар намунали оилалари ўзаро беллашди. Танлов шартларига кўра, узоқ йиллардан бери Тошкент темир йўл муҳандислари институтида ўқитувчилик қилиб келаётган Нодира Хўжаеванинг оиласи ғолиб деб топилди. Танлов иштирокчиларидан ташқари, туманда истиқомат қилаётган яна 10 нафар намунали оилаларга туман ҳокимлигининг эсдалик совғалари топширилди.

Ўз мухбиримиз

ҚАЙНОНАЛАР ТАНЛОВИ

Чиноз туманидаги “Олмазор” маҳалла фуқаролар йиғинида туман Хотин-қизлар кўмитаси ташаббуси билан “Меҳрибон қайнона” кўрик-танлови бўлиб ўтди. Унда катта ҳаёт тажрибасига эга етти нафар қайнона ўз келинлари билан иштирок этди. Қатнашчилар учта шарт бўйича беллашди.

– Тадбирдан кўзланган мақсад ибратли, намунали оилалар сафини кенгайтиришдан иборат, – дейди “Нафис” маҳалласи диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси Ҳаммасой Исмоилова. – Ибратли қайнона ва келиннинг ҳаёти ўзи – бир мактаб. Албатта, оиланинг тинчлиги аёлининг оқиллигига боғлиқ. Маҳалламизда ёшларга ўрнатилган келаётган оилаларимиз анчагина.

Тадбир давомида қайнона-келин муносабатлари, оила сирлари кўпни кўрган қайноналар томонидан изоҳланиб, мисоллар билан тушунтирилган бўлса, келинларнинг муомала маданияти, уй тутуми, пандалик бобидаги маҳорати йиғилганлар томонидан илқ кутиб олинди.

– Танловга таклиф этишганда, очиғи, хурсанд

бўлдим. Бойси ўз оиламда олиб бораётган ишларимни ён-атрофимдагилар билан ўртоқлашишга не етсин, – дейди “Спортчи қайнона” номинацияси ғолиби Сабоҳат ая Зокирова. – Ёшим етмишга яқинлашса ҳам бирор кун йўқми, спортсиз яшолсам. Истиқбол берган имкониятдан самарали фойдаланишимиз керак-да ахир. Чунки болалигимизда, ёшлигимизда бундай замонавий спорт мажмуалари тушимизга

ҳам қирмаган. Келинларим, набираларим ҳам спорт билан шугулланади. Соғлом турмуш тарзини ривожлантириш барчамизнинг масъулиятли вазифамиздир. Тадбир якунида Насиба Алимова “Меҳрибон қайнона” деб топилди.

Нигора ўРОЛОВА,
“Оила ва Ҷамият” мухбири

ПОЙТАХТ ЙЎЛЛАРИДА

Бугун пойтахтимизда катта қурилиш ва улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилмоқда. Режалаштирилган ишлар жадал суръатларда олиб борилаётганига қарамай, кўллаб марказий ва шоҳ кўчаларда, йўл ўтказгичларда тирбандликлар юзага келиб, ноқулайликлар туғдиarmoқда. Ана шу мавзу доирасида Тошкент шаҳар ҳокимлигида брифинг ташкиллаштирилди.

Дарҳақиқат, замон талабига кўра пойтахт йўлларида автотранспорт оқимининг шиддат билан ошиб боришини инobatга олиб йўлларда ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлаш, марказий ва шоҳ кўчаларда транспорт оқимининг пасайишига, энг муҳими, йўловчи ва пиедалар хавфсиз-

лигини таъминлаш мақсадида бунёдкорлик ишлари бошлаб юборилган. Бу ҳақда пойтахт ҳокимлиги алоҳида матбуот анжумани ўтказиб, оммавий ахборот воситалари вакиллари орқали кенг жамоатчиликни хабардор қилган эди.

– Маҳаллий бюджет ҳисобидан пойтахтимизнинг Сарикўл, Меҳржон, 8-март, Сайхун кўчаларидан Фаргона йўли кўчасигача, Алиев, Фитрат, Темирийўлчилар кўчаларининг Шимоллий вокзалгача бўлган қисмлари трамвай йўлларининг демонтаж қилиниши муносабати билан йўл қопламалари билан тикланди, – дейди Тошкент шаҳар ҳокими матбуот котиби Ҳусан Эрматов. – Шунингдек, Ўзбекистон кўчасининг Амир Темур кўчаси чорраҳасидан Бунёдкор кўчаси чорраҳасигача, Абдулла Қодирий кўчасидаги йўл ўтказгичларида реконструкция ва таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда. Шунини алоҳида қайд этиш лозимки, айни дамда унбу бунёдкорлик ишлари Республика Йўл фонди маблағлари ҳисобидан амалга оширилмоқда.

Брифингда трамвай линияларининг демонтаж қилиниши ҳисобига йўл қопламалари ўрнатиш ишлари бажарилаётгани, марказий кўчалардаги реконструкция ҳамда таъмирлаш жараёнлари, Нурафшон кўчаси узайтирилиши ҳисобига бунёд этилиши режалаштирилган янги Кичик халқа йўлини қуриш борасидаги ишлар ҳақида батафсил маълумот берилди.

Ўз мухбиримиз

ҲЕЧ КИМ МЕҲР ВА ЭЪТИБОРДАН ЧЕТДА ҚОЛМАЙДИ

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ташаббуси билан аҳолини чуқурлаштирилган тиббий кўриқдан ўтказишга қаратилган “Ҳеч ким меҳр ва эътибордан четда қолмасин!” широи остидаги саломатлик ҳафталиги бошланди.

Тошкент вилояти Чиноз тумани тиббиёт бирлашмасининг кўп тармоқли поликлиникасида ҳафталик доирасида ўтказилган чуқурлаштирилган тиббий кўриқда Президентимиз раҳнамолигида аҳоли, айниқса, она ва бола саломатлигини мустаҳкамлаш, тиббий хизмат сифати ва самарадорлигини оширишга алоҳида эътибор қаратилаётгани таъкидланди.

Давлатимиз раҳбарининг 2011 йил 28 ноябрдаги “Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилишни янада чуқурлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги, 2014 йил 1 августдаги “2014-2018 йилларда Ўзбекистонда аҳолининг репродуктив саломатлигини янада мустаҳкамлаш, оналар, болалар ва ўсмирлар соғлигини муҳофаза қилиш борасидаги Давлат дастури тўғрисида”ги қарорлари бу борада муҳим аҳамият касб этаётди.

Вилоятда айни пайтда 53 шифохона ва 303 кишлоқ врачлик пунктида 4 минг 700 дан ортиқ шифокор ва 30 мингга яқин ўрта тиббиёт ходими аҳолига малакали тиббий хизмат кўрсатмоқда.

Ҳафталик доирасида шифокорлар хонадонларда бўлиб, нурунийлар, жисмоний имконияти чекланганлар ҳолидан хабар олмоқда. Мулоқотларда оилада соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, аҳолининг тиббий маданиятини юксалтириш юзасидан тушунтириш ишларига ҳам алоҳида эътибор қаратилаётди.

Икром Аввалбоев, ЎЗА

“Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт”. Президентимизнинг ушбу эзгу ғоялари ўтган 25 йил давомида ўз амалий тасдиғини топди. Ҳеч кимдан кам бўлмаган болаларимиз, ёшларимиз фан ва таълим, спорт, санъат йўналишларида халқаро миқёсда юксак марраларни забт этмоқда. Она юртимиз бахту ихболи ва буюк келажаги йўлида хизмат қилаётган сарбаланд ниҳоллар, шубҳасиз, меҳр ва эътиборнинг – жиддий парваришнинг самарасидир.

Истиқлол йилларида мамлакатимизда болаларнинг ҳаёти, уларнинг соғлом бўлиб вояга етишишлари учун мустақкам ҳуқуқий асос яратилди. “Болаларни асраш” халқаро ташкилотининг рейтингига кўра Ўзбекистон болалар саломатлиги хусусида алоҳида ғамхўрлик кўрсатадиган дунёнинг ўн мамлакати қаторидан мустақкам жой эгаллаган. Бу борада Ўзбекистон болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш ассоциациясининг ҳам алоҳида ўрни бор. Дастлаб “Болалар жамғармаси” сифатида ташкил этилган Ассоциация болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга бош вазифа сифатида қараб келмоқда. Ушбу вақт давомида амалга оширилган ишлар ва уларнинг натижалари, галдаги вазифалар ҳақида Ассоциация раиси Инқилоб ЮСУПОВА билан суҳбатлашдик.

– Дунё ҳамжамиятида содир бўлаётган воқеаларни кузатиб, болалар масаласида эришилаётган ютуқлардан кўра ечимини қутаётган муаммолар кўпдек кўринади. Болаларимиз келажагига хавф солиши мумкин бўлган турли таҳдидлар, хусусан, гиёҳвандлик, кашандалик, “оммавий маданият”, экстремизм сингари иллатлардан уларни асраш, ҳимоя қилиш долзарб масала. Ана шундай мураккаб вазиятда Ассоциация қандай ишларни амалга оширмоқда?

– Биласизми, тиббиётда касални даволагандан кўра, унинг олдини олган афзал, деган ибора бор. Бу фан тилида “профилактика”, дейилади. Бажараётган ишларимиз замирида ҳам шу жиҳатга алоҳида эътибор қаратилган. Мамлакатимизда болалар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган мустақкам ҳуқуқий асос яратилган. Вазифамиз аниқ. Амалга ошираётган ишларимиз қай даражада самара

БАХТЛИ БОЛАЛИК – БАРКАМОЛ ЁШЛИК

бермоқда, гап шунда. Биз болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан бир қаторда уларнинг маънавий, ахлоқий тарбиясига ҳам алоҳида эътибор қаратамиз. “Буни сен билишинг керак!” шиори остида “Қийин суҳбат”, “Хавфли қайф”, “Мен ифбатни танлайман!” рисолалари тайёрланди. Унда, аввало болаларнинг ҳаётига яқин жиҳатлар тавланди. “Хавфли қайф” буклетимизда турли зарарли моддаларни (клей, бензин каби) ҳидлаб юрган болаларнинг келажаги қанчалар хавф остида экани, бу моддалар гиёҳвандлик балосига сабаб бўлиши мумкинлиги ифодаланган. “Мен ифбатни танлайман!” буклетига эса оналар ва қизлар суҳбатини келтирганмиз. Балогат ёшидаги қизимиз учун сеvgи мавзуси тушунтирилиши керак бўлган мавзу ҳисобланади. Ўзми қиз хато қилиши мумкин. Шу сабабли она қизи билан бу мавзуда суҳбатлашишдан уялмаслиги керак. Кичик муаммолар дунёни ларзага соладиган катта кўнгилсизликларни юзга келтираётганини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди. Шу сабабли, аввало болаларнинг тарбиясига кўпроқ эътибор беришимиз лозим.

– Амалиётга татбиқ этилаётган лойиҳалар ва уларнинг натижалари хусусида тўхталсангиз.

– “Ота-онанинг маънавий етуклиги – мустақкам оила пойдевори” лойиҳамиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги ННТ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат Фонди грантига эга бўлди. Жорий йилда Ассоциация ушбу Фонднинг иккита грантини қўлга киритди: “Ота-онанинг маънавий етуклиги – мустақкам оила пойдевори” ва “Ижтимоий шериклик – ўсиб келаётган авлодни ижтимоий ҳимоялашнинг муҳим воситаси”. Шунингдек, ЮНИСЕФнинг ногирон болалар тарбияланаётган оилаларга ижтимоий ёрдам кўрсатишга қаратилган лойиҳасида иштирок этмоқдамиз. Айни пайтда мазкур лойиҳа доирасида Нукус шаҳрида “Оилани қўллаб-қувватлаш маркази” ташкил этилмоқда.

2015 йилда пойтахтимизнинг Яшнот туманида муаммоли оилалар ва

киллари – эр-хотин ҳамда уларнинг фарзандларини жалб қилган ҳолда саккиз ой мобайнида юрист ва психолог томонидан интерактив услубда болалар ҳуқуқи, оила психологияси, оила бюджетини режалаштириш, оталарнинг оила мустақкамлиги ва фарзандлар тарбиясидаги масъулиятини оширишга йўналтирилган семинарлар олиб борилди. Лойиҳада иштирок этган оилаларга “Оила кодекси”, “Бола ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асослари: халқаро андозалар ва миллий қонунчилик”, “Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги Конвенция, “Менинг ҳуқуқларим” сингари адабиётлар тўплами топширилди. Айни вақтда ушбу оилаларга бориб, лойиҳанинг таъсирини ўрганишни режалаштиряймиз.

– Ижтимоий ҳимояга муҳтож ногирон болаларга ташкилотингиз томонидан қандай ёрдам кўрсатилмоқда?

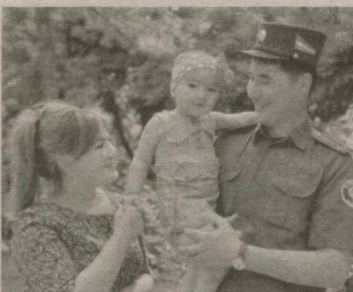
– Бу масала фақат бир ташкилотнинг зиммасидаги вазифа эмас. Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, “Қамолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати, “Оила” илмий-амалий маркази, “Маҳалла” жамоат фонди, ЮНИСЕФ ва бошқа ташкилотлар ҳам бу масалада ўз дастур ва режаларига эга. Биз ана шу ташкилотлар билан ҳамкорликда иш юритамиз. Масалан, ҳар йили Ўзбекистон Қасаба уюшмалари федерацияси билан ёғи оромгоҳларда миллий қонунчилик, “Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги Конвенция, Ўзбекистон Республикасининг “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги қонуни бўйича

тренинглар ўтказилади. Ҳамкорликдаги лойиҳаларимиз натижасида Хоразм вилоятининг Богот туманида истикомат қилувчи икки нафар ногирон болага компьютер топширилди. Сурхондарё вилоятининг Қумқўрғон туманидаги кам таъминланган оиланинг ногирон қизи Гавҳар Ассоциация қошида ташкил этилган ўқув ишлаб чиқариш марказида бисер тикиш ҳунарини ўрганиб, хозирги кунда уйда буюртмалар олиб, оиласига ёрдам бермоқда. Бундай мисолларни қўллаб келтириш мумкин. Тўғри, биз ногирон бола тарбиялаётган барча оилаларга моддий ёрдам бера олмаймиз. Бирок имкон қадар мамлакатимизда бу борада амалга оширилаётган улкан ишларга ўз ҳиссамизни қўшишга ҳаракат қиляпмиз. Ногирон фарзанд тарбиялаётган оилаларга қийин. Улар нафақат моддий, балки руҳий мададга, далдага муҳтож. Шу боис Нукус шаҳридаги “Оилани қўллаб-қувватлаш маркази” қошида ногирон фарзанди бор оналарнинг тиббий савдоҳовлигини ошириш мақсадида ўқув машғулоти ташкил этмоқчимиз.

Болаларимиз – эртаими эгалари. Шу боис давлатимиз раҳбари фарзандларимизнинг ҳар томонлама етуқ, соғлом ва баркамол, билимли, интилувчан, ҳалол, улуғ аждодларимизга муносиб бўлиб вояга етишларига алоҳида эътибор қаратмоқда. Эртаимизнинг қандай бўлиши ўзимизга боғлиқ. Фарзанд тарбияси бу – барчамизнинг ишимиз.

Камола АДАШБОВА
суҳбатлашди

МЕН – МУСТАҚИЛЛИК ФАРЗАНДИМАН

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Тўшкент олий ҳарбий-техника билим юртида 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунига бағишланган байрам тадбири бўлиб ўтди.

Бола ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ёш авлоднинг баркамол вояга етиши учун қулай шароит яратиш, ёшларни

спортга кенг жалб этиш, болалар ва ўсмирлар ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш мамлакатимизда амалга оширилаётган сиёсатнинг устувор йўналишларидан биридир.

Тадбир доирасида Ички ишлар вазирлиги ходимларининг фарзандлари иштирокида байрам концерти ўтказилди. Улар ватанпарварлик, тинчлик ва дўстликни мадҳ этувчи кўшиқлар, миллий ва замонавий рақслар ижро этди. Энг ёш иштирокчилар спорт ва гимнастика бўйича ўз маҳоратларини намойиш этди. Ёш расмсом Мадина Фуломқодированинг кўргазмаси ҳам иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

Тадбир доирасида «Оила – муқаддас даргоҳ: ота-оналар ўзаро муносабатининг фарзанд тарбиясига таъсири» мавзусида семинар ўтказилди.

КИТОБ – МАЪНАВИЯТ КАЛИТИ

Нукусда “Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажакка эътибор” шиори остида “Китоб байрами” ўтказилди.

Қорақалпоғистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлиги, Маънавият тарғибот маркази Қорақалпоғистон Республикаси бўлими, Қорақалпоғистон Республикаси Ёзувчилар уюшмаси ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, таълим муассасалари раҳбарлари, олимлар, ёзувчи ва шоирлар, санъаткорлар, ёшлар иштирок этди.

Қорақалпоғистон Республикаси Ёзувчилар уюшмаси раиси К.Каримов, “Билим” нашриёти директори М.Низанов ва бошқалар Президентимиз раҳнамолигида китобга қизиқишни ошириш, мутлоа маданиятини юксалтиришга қаратилган домий эътибор ёш авлодни билимли, юксак маънавиятли инсонлар этиб тарбиялашда муҳим аҳамияти касб этаётганини таъкидлади.

Тадбир доирасида Қорақалпоғистон Республикасида фаоллик кўрсатаётган нашриётлар томонидан китоблар ярмаркаси, “Китоб – миллатнинг бебаҳо маънавий ва маданий мероси” деб номланган маънавий-маърифий тадбирлар, янги китоблар тақдими, адаблар билан учрашувлар, “Китоб ва расмсом” мавзусида китоб графикаси бўйича расмсомлар ва муҳаррирлар билан ижодий мулоқот, Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндорлари ва ёш ижодкорлар иштирокида мушоиралар ўтказилди.

Иштирокчилар Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тасаруфидоги ахборот-ресурс маркази болалар кутубхонаси фаолияти билан танишди. Санъаткорлар ижросида куй-қўшиқлар ингради.

БЎЛАР ЭЛНИНГ БОЛАЛАРИ

Кўпинча ҳаётда юксак натижаларга эришган машҳур кишилар ўз муваффақиятларини узоқ йиллик интилишлар, изланишлар, уйқусиз тунлар, ўқиш ва ўрганиш самараси, дея баҳолайди. Бу, шубҳасиз, тўғри. Бироқ, санъат, спорт, илм-фан соҳасида улкан ютуқларга эришадиган, номлари дунё миқёсида эътироф этиладиган шундай машҳурлар ҳам борки, улар бу йўлни жуда қисқа муддатда босиб ўтишган. Албатта бу – сизу биз яхши биладиган, танийдиган машҳур болалар. Ватанимиз истиқлоли ёшларимизга ана шундай – ўзларини намоён қилиш имкониятини берди. Юксак марраларни забт этган болаларимиз ҳақида соатлаб гапириш, ўнлаб саҳифаларни тўлдирish мумкин. Бироқ уларнинг ўзидан эшитганимиз бошқача барибир:

МЕН – БАХТИЁР БОЛАМАН

Ҳабибулла Сунатуллаев, пойтахтимизнинг Юнусобод туманидаги 246-мактабнинг 4-синф ўқувчиси:

– 5-6 ёшларимда кино актёрларга тақлид қилиб, уларнинг ҳаракатларини такрорлардим. Санъатга қизиқшим борлигини пайқаб, дадам ва ойм мени “Тантана” болалар мухикай гуруҳига олиб боришган. Бу ерга “Ўзбектелефильм” студияси ижодкорлари тез-тез келишар, фильмлар учун қобилиятли болаларни

танлаб олишар эди. Кўпчилик болалар ичидан мени танлашганида роса қувонганман. Биринчи мартаба “Замонавий совчилар” бадий фильммида кичкина ролни ижро этганман. Кейинчалик “Муҳаббат девори”, “Жаноб қоровул”, “Анджонлик меҳмон”, “Ижарачилар” каби бадий фильмларда, “Вақт тақдири” сериалда турли ролларни ўйнадим. Яқинда “Катта одам” фильммида бош ролни ижро этдим. Бу кинофильмда мен бола бўла туриб, отасига айланиб қоладиган қахрамон образини яратганман. Киноларда рол ўйнаш менга ёқади. Спортнинг бокс, шахмат, футбол турлари билан шуғулланаман. Сувиш машғулотларига бориб тураман. Муסיқага бўлган қизиқишларимни янада ривожлантиришни хоҳлаганим сабабли янги ўқув йилидан бошлаб В.Успенский номидаги республика ихтисослаштирилган муסיқа академик лицейининг фортепиано йўналишида таҳсил олиш ниятим бор. Келгусида юртимиз шайини баланд кўтарадиган инсон бўлишни ўз олдимга мақсад қилиб қўйганман.

ЖАЖЖИ ЮЛДУЗЧА

Зебо Шарипова — 2005 йил 30 сентябрда туғилган. 11 ёшни қаршилаётган

қахрамонимиз шу пайтгача бир қанча ютуқларни қўлга киритишга улгурди. 6 ёшдан бошлаб “Севги фаритаси”, “Такдирлар”, “Унутма мени”, “Odnoklasniki.ru” кинофильмларида роллар ижро этган. Зебо 2-муסיқа мактабиди фортепиано ва рақс йўналиши бўйича ўқиш билан бирга «Спорт» телеканалининг “Спорт сайёраси” кўрсатувиди бошловчилик қилиб келмоқда. Айни пайтда Ҳилол Насимовнинг янги картинасида суратга тушиш учун тайёргарлик кўраётир. Бундан ташқари, 2014 йил Германиянинг Кемнец шаҳрида бўлиб ўтган “Шлингель” (“Шум бола”) фестивалида Тамара Камалова режиссёрлигида суратга олинган “Унутма мени” фильммидаги Дилбар роли учун “Томошабин меҳри” совринини қўлга киритган.

Зебонинг айтишича, унинг учун энг қийин кечган рол “Унутма мени” кинофильмидаги Дилбар роли экан.

– Синфдошларим айни ёз палласи дам олаётган бир пайтда мен суратга олиш майдончасида эдим, – дейди Зебо. – Ушбу кино қишлоқ жойларда суратга олингани учун, қишлоқ ҳаётини билмаганим сабабли бироз қийналганман. Бироқ, жараён қизиқарли кечди. Чунки кинофильм баҳонасида устозларимдан кўп нарсаларни ўргандим.

Ҳам актёрлик, ҳам қўшиқчилик ва дизайнерликка қизиқадиган, табиятан шаддод қизалоқ очикқўнғил, меҳрибон. Унинг “Кино”, “Бувижон”, “Бобожон”, “Укажон” номли қўшиқлари томошабинлар олқишига сазовор бўлган. Зебо спортнинг сузис турига қатнашиб, инглиз тилини мукамал ўрганишга астойдил киришган.

БИЛИМДОН БОЛАКАЙ

Абдулҳаким Топтемиров – 2005 йил 20 ноябрда туғилган. Пойтахтимиздаги 145-мактабнинг 4-синф ўқувчиси. У 4 ёшдан “Томоша” болалар муסיқий гуруҳига қатнашади. 5 ёшида “Ўғай она” кинофильмида Хуршид ролни ижро этган. Кейинчалик “Уй бекаси” кинофильмида эса Мустафонинг ёшлигини ижро этган. Реклама роликларида суратга тушган. 2015 йилда “Ўғай она” фильммидаги роли учун “Энг жажжи актёр” номинацияси голиби бўлган. Абдулҳаким ҳар йили ўтадиган турли байрам томошаларида мунтазам қатнашиб келади. Ўқидан ташқари, футболга қизиқади. Шунингдек, Ўзбекистон тарихини мукамал ўрганишни истади. Икки опаси ва бир

синглиси бор. У опа-сингиллариға кўз-қулоқ бўлиб юришни, суянчиқ бўлишни вазифаси, деб балади.

ЭНГ ЁШ МОДЕЛЬ

Муслима Орифжонова – 2007 йил 19 декабрда туғилган. Пойтахтимиздаги 71-мактабнинг 3-синфида ўқийди. 3 ёшдан бошлаб либослар намоишида моделлик қилади. “Марварид” гуруҳида ашула айтиб, рақсга тушади.

Лола Йўлдошеванин “Жонни, айт”, Райҳон Ганиеванин “Не бўлар” клипларида суратга тушган. Реклама роликларида турли маҳсулотларни намоиш этган. Шунингдек, “PROART” агентлиги қошида ташкил этилган “PROMODEL” мода агентлиги аъзоси.

Табиятан оғир-босиқ. Машғулотлари кўплигидан

тенгдошлари билан ўйнашга вақти бўлмайди баъзан. Опаси бор. Оиласидагиларға жуда меҳрибон. Ажралиб турадиган хислатлари – доим кулиб, вазминлик билан гапиради.

Онасининг айтишича, Муслима чақалоқлигида унга муסיқа қўйиб бериб, уюмушларини бажарар экан. Унинг шўх муסיқаларға муюм қилиб, ҳар хил овозлар чиқарадиган одати пайдо бўлган. Кейинчалик эса қўлларини ҳаракатлантириб, оёқларини тапиллатиб қўяркан. Икки ёшида шўх қўшиқларға рақсга тушаркан.

“БОЛАЛАРИМНИНГ ЮТУГИДАН ФАХРЛАНАМАН”

Рустам Эрматов, Санъатшунослик фанлари номзоди:

– Қизим Робияхон ўтган йили август ойида Италияда бўлиб ўтган скрипкачилар танловида совринли ўринни эгаллади. Қизалоғимнинг гаалабаси ҳаммадан ҳам мени қувонтирди, чунки 3 ёшида скрипкани кўтариб ўзича куй ижро этишга уринганида “муסיқани эплай олармикан, ака-опаларига ҳавас қилапти-да”, деб ўйлаганман. Бўладиган бола бошидан маълум, деганлари рост экан. Фақат биз ота-опалар уларни тўғри йўналтира олишимиз керак. Дунё ва мамлакатимизда муסיқа йўналишидаги маҳоратли ёш ижрочиларға ҳавас қилиб, “Ҳавас” номли оилавий гуруҳ туздик. Яхши ният натижаси ўлароқ, 2013 йил тўнгич ўелим Қахрамон Фуломжонов фортепиано йўналишидаги маҳоратли ижроси учун “Ниҳол” мукофоти

ни қўлга киритди, гуруҳининг яна бир аъзоси – қизим Шаҳноза ҳам фортепиано йўналишида таҳсил олди, ҳозирда Республика рассомлик коллежида ўқимоқда. Достонбек ва Робияхон ҳам турли

танловларда иштирок этиб келмоқда.

Илм йўлида ишлаш, китобларни ўқиб, ўрганиш билан болани тарбиялаш орасида фарқ катта. Буни ҳаётим давомида кўп кузатдим. Энг аввало, фарзандларда бир-бириға бўлган меҳр-оқибатни шакллантириш керак. Менимча, бу – энг муҳими. Чунки, оилани бир поезда қиёсласак, унинг ҳаракатланишида бир-бириға занжирдай боғланган вагонларнинг иштироки бир хил. Ана шу боғлиқлик фарзандларимнинг аҳиллигида деб биламан.

Достонбек Фуломжонов, Глиэр номидаги Республика ихтисослаштирилган муסיқа академик лицей ўқувчиси:

– Мен – бахтиёр боламан.

Чунки кўплай иқтидорли тенгдошларим қаторида эътирофлаб, дунё болалари билан бир сафда юртимиз номини баланд кўтариш бахтиға эришдим.

Ёз мавсумида мактаб тугагач, дўстларим кўча-кўйда маза қилиб ўйнашади, ўшанда мен танловларға тайёрланаман. Баъзан бундан ўкинган пайтларим бўлган. 2012 йили Франциядаги кўрик-танлов олдидан худди шундай бўлганди. Лекин танловда 1-ўринни қўлга киритдим. Ватанимнинг, ота-онамнинг, устозларимнинг юзини ёруғ қилдим. Ҳаётимдаги энг зўр ёзги таътилим ўша йили бўлган. Шундан кейин бир нарсани тушундим – вақтимизни беҳуда нарсаларға сарфлашға ҳаққимиз йўқ экан. Чунки кичкина бола бўлсам ҳам танлов голиби сифатида эълон қилинганда Ўзбекистон номи тилға олинди. Биз нимаки иш қилмайлик: катта ютуқларға эришамизми ёки ножаъ ишға қўл урамизми, исмиимиз Ватанимиз, ота-онамиз номи билан қўшиб айтилар экан. Бу жуда катта масъулият эканини ҳис қилганман.

БИЗНИНГ ОЛДИМИЗДА ШУМ БОЛА ИП ЭШОЛМАСДИ
Улугбек ХАМДАМ, ёзувчи:

— Аввало, мен туғилиб ўсган юртининг сўлим табиатини эслагим келади. Бундай хушнамзара жойда туғилиб-ўсиб қўлга қалам олмаслик, шеър битмаслик, салгина муболага билан айтганда, ношукурликдек гап. Иккиламчи, оилавий муҳит! Мен болалигимдан китоб ўқийдиган, китоб

қилолмайман. Тарбияда отам анчайин юмшоқ, онам эса бирмунча қаттиққўл бўлган. Шунданми, ўзимда ҳар иккисининг ҳам мевасини кўраман. Фарзандларим тарбиясида ҳам шу таъсирни ҳис қиламан: бир пайтнинг ўзида ҳам қаттиққўл, ҳам меҳрибон отаман. Албатта, вазиятга кўра уларнинг нисбати ўзгариб туради. Айни дамда, ота сифатида ўзимдан қониқмаган жойларим ҳам кўп: фарзандларимга етарлича, ўзим хоҳлаганча, уларга керак бўладиган даражада вақт ажратолмай келаман.

Ота-онадан ким дакки эшитмаган дейсиз. Нафақат озгаки дакки, балки ўрни келганда отамдан тарсаки, онамдан эса ўқлов билан сийланган вақтим ҳам бўлган. Ахир, бир тасаввур қилинг: еттига ўғилмиз, қиз йўқ. Қиш кунда отам билан онам бозордан ҳориб келишадигу етти ўғил, қўшимчасига - қўшнингинг уч-тўрт полвонлари бир бўлволишиб, меҳмонхонадаги буюмларни бошқа хонага очкичи, у ерни бошларига кўтариб, чангитиб,

чуқур ва тезоқар сув бўйдан борардик, шу йўлдан қайтардик. Мактабга бир ўзим бориб, бир ўзим қайтишни яхши кўрардим. Ўша сув бўйидаги йўл хали ҳам ўзгармаган. Ҳозир ҳам ҳар сафар қишлоққа борганимда шу йўлдан юриб, бир айланаи келаман.

Болалигимда ҳар хил, кейинчалик эсласанг кўлиги туюладиган орзуларим бор эди. Масалан, чегарачи бўлишни, юртимизга яширинча кириб келмоқчи бўлган шум ниятли душманларни тутиб олишни орзу қилардим. Кейин расом бўлишни орзу қила бошладим. Талабалик йилларим бир гал ўзим ўқиган мактабга борсам, муаллимларим учинчи синфда ўқиётганимда ёзган бир анкетани кўрсатишди. Анкетада ҳар хил ёзувлар билан “ким бўлмоқчисан?” деган савол ҳам бўлиб, фақат шу саволга “расом” деб жавоб ёзган эканман.

Яна шеърлар машқ қилардим. Битта тўрт қаторлик “шеър”им ёдимда.
*Бир шаҳар кутади мени соғиниб,
Унда баланд бинолар саф-саф.
Забт этгали бахтининг тоғини,*

бир пиёла сув ва китоб. Раҳматли онам китоб ўқишимни кўрса, қувониб кетарди. Ака-опаларим уй юмушларини бажаришиб, онамга менинг ишламаётганимдан ноҳиша: “Ўғлимга тегманглар, у олим бўлади”, дея бошимни силардилар. Болалик дамларимда ота-онамдан қаттиқ танбех эшитмаганман. Қилган ҳаётимни бир-бирига айтиб, “шу ишчи чакки қилибди”, деганларини эшитиб қолардим. Бугун фарзандларимни ҳам ана шундай эркин тарбиялашга ҳаракат қилаялман. Бола қачонки, ота-онасини ўзига яқин олса, дўст деб билса, ўйлайманки, келажакда ўз йўлини топа олади. Эртага болаларимиз бизни тушунишни, уларнинг роҳатини кўришни истасак, аввало фарзандларимизни тинглашимиз керак.

ИСТИҚЛОЛ ТУФАЙЛИ ШОН-ШУҲРАТ ҚУЧДИМ

Абдулла ТАҢҒРИЕВ, спортчи:

— Болалик инсоннинг энг унутилмас ва нурли лаҳзаларига тўғри келади. Бу

ЭСИМДА ЎША ДАМЛАР...

ҳақида соатлаб суҳбатлашадиган, китоб “дарди”ни уч-тўрт киши бўлволиб баҳам кўрадиган инсонлар даврасида улғайдим. (Албатта, жисмоний меҳнат кўп бўларди. Лекин ўқиш, турли ўйинлар ўйнаш ва ҳаёл суришга ҳам фурсат етарли эди). Уйимизнинг бир гўшасида мўъжагинга кутубхона бўларди. Саккизинчи ё тўққизинчи синфга борганимда китобларнинг сонини қарийб ўн мингга етганди. Чунки қизиқиб уларни рақамлаб чиққанам ёдимда ва ўша китобларнинг айримлари ҳали-ҳануз Тошкентдаги уйимда туради. Бундан ташқари, отам билан онам талай газета-журналга обуна бўлишганди. Уларнинг ҳар иккиси ва яна акамнинг овоз чиқариб китоб ўқиб беришлари ҳамон қулоқларим остида жаранглайди. Ҳатто кўни-қўшнилари маҳалладошлар келиб, китобу журналлардан олиб кетишар, сўнг бир неча кун ўтгач, ўқиганларини бир-бир сўзлаб, ўзаро муҳокама қилишарди. Буларнинг ҳаммасига эса ўша пайтларда бола, ўсимир ва ўспирин бўлган Улугбек гувоҳ эдики, назаримда, адабиёт деган ўзгача оламга меҳрим илк кез шу янглиғ тушган бўлса, ажабмас. Лекин буларнинг бари менинг ижодкор бўлишимга туртки берган ташқи омиллар саналади. Яхши биласизки, яна ички омиллар ҳам бор бўлиб, улар ҳар бир кишининг отаю она ажодидан табиий равишда ўтиб келади.

Ҳамма нарсага қизиқар эдим. Ҳатто математикадан, химия ва физикадан ҳам фақат “аъло” баҳоларга ўқирдим. Лекин бу соҳаларда мендан кучли, туғма қизиқиши бор синфдошларим бўларди. Менинг ўзгача завқ билан қизиққан соҳаларим адабиёт, мусиқа ва спорт бўлган. География ва тарихни ҳам яхши кўрардим. Руҳ ва жисми тоблайдиган, тарбиялайдиган адабиёт, мусиқа ва спорт ҳалиям ҳаётимнинг мазмуни ҳисобланади.

“Ўзимдаги барча яхши хислатлар учун китобдан миннатдорман”, деган экан улуглардан бири. Мен китобдан ҳам аввал ҳаммаси учун ота-онамдан, раҳматли акам Ойбекдан, укаларимдан, устозларимдан, яқинларимдан миннатдорман. Чунки илк, ҳақиқий тарбияни, меҳрни ва барча яхшиликларни ўша инсонлардан олганман. Менинг ҳаётимда китоблар инсонлардан кейин келади. Шу билан бирга, китобларнинг алоҳида ўрни, олами бор. Уларсиз ҳаётимни тасаввур

хоккей ўйнашаётгани устидан чиқиб қолишади! Дераза кўзларининг энг камида иккитаси синган, у ёқда қаровсиз қолган моллар ва қўйлар оқликдан бири қўйиб, бошқаси бўкириб ётади. Бундай вазиятда қандай ҳолга тушиш мумкин? Отам кўпинча индамасди, лекин онам дарҳол ўқловга югуриб қоларди. Мен сизга айтсам, онамга ҳам қийин бўлган: неча бор ўқловларини уч-тўрт бўлак ҳолда топиб оларди. Чунки биз янги ўйин олдида ҳар аҳтимолга қарши ўқлов ва шунга ўхшаган “калтак”ларни аралаб, майдалаб ташлардик. Ана кўрдингизми, эслайман десам, бизнинг шумлигимиз олдида улкан адиб Рафур Фуломнинг “Шум бола” қиссасининг Қоравойи ҳам гоҳида анчайин ювош тортиб, мўминтойга айланади-қолади.

“БИР ШАҲАР КУТАДИ МЕНИ СОҒИНИБ...”

Гулнора РАҲМОН, расом:

— Болалигим Хатирчи туманининг, Галабек қишлоғида ўтган. Болалигимда қушларни, дарахтларни, ўсимликлар-у, капалак, ниначиларни, уйимиз орқасидаги ариқда оқётган сувнинг жимирлашларини томоша қилиб вақт ўтказардим.

Эрта баҳордан кун исир-исимас ташқарида ухлардим. Азбаройи ҳаялпарастлигимдан баъзан тоғ отгунча ҳам кўз юммасдим. Энам атайлаб елим ёпинчиқ сотиб олиб қўйган эди. Ёмғир ёғиб қолса, устимга ёпиб қўярди. Кун билан ҳовли ва дала ишларидан чарчаганимга қарамасдан, юлдузларга термулиб ётишни яхши кўрардим.

Мактабга дарё десанг дарё эмас, ариқ десанг анча катта, сузишни билмаган одам тушса, суриб кетадиган

*Ва кучгали унда шон-шараф
Мен кетарман...*

“ЎҒЛИМГА ТЕГМАНГЛАР, ОЛИМ БЎЛАДИ”

Меҳриддин РАҲМАТОВ, актёр:

— Болалигимни эсласам, шунча ғайрат, шижоат қаердан келган экан-а, деб ўйлаб қоламан. Сабаби, ҳар бир янгилик, қишлоғимиздаги ўзгаришлар, мактабдаги ишларнинг бошида мен турардим. У вақтлар дорбозлар қишлоқма-қишлоқ юриб томошалар кўрсатишар, уларнинг ҳаракатларига ҳайрат билан тикилардим. Шу даражада бу санъатга қизиққанамдан бир кун би гуруҳ тенгдошларимни йиғиб, томоша қўйганмиз. Қизиги, дорбозларнинг дордаги ҳайратомуз машқларини, ойна синиқлари устига ётиш-у, мураккаб ҳаракатларини ўзим бажарганим ёдимда. Мактабда ҳам драма тўгаранини ташкил этиб, томошалар қўйганмиз. Ана шу жараёнларнинг барчаси бугун актёр бўлишимга сабаб бўлди деб ўйлайман. Болалигим билан боғлиқ яна бир хотира бор. У дамларда телевизор камёб эди. Кўплаб хонадошлар ичида биздагина бўлган ойнаи жаҳон катта ва қўпол бўлиб, кечқурунлари ушанинг ёнида томоша қилинар, кундузлари қуёш тигидан сақлаш учун устига мато ёпилиб қўйилар эди. Мен кундузлари ҳам у кинони, бу театрни кўраман, деб уйдагиларга хархаша қилардим. Телевизорни устига қалин нарса ташлаб, ичига кириб кўрганимни эслайман. Болалигимда ажойиб учлик билан ўзимни хотиржам ҳис қилардим, улар менинг ҳамроҳим эди: суви қочган нон,

ҳақида ўйлашим билан очиги, Сурхондарёни, айниқса баҳор келиши билан яшилликка бурканган Бахмалимни жуда соғинаман. Болалик хотиралари соғинч билан бирга келади. У дамларда кураги ерга тегмаган пахлавонлар, улоқда маррага биринчи етиб келган чопқирларнинг хатти-ҳаракатига ҳайрат билан тикилар эдим. Менинг ҳам кучим улардай кўп бўлади, дея катта-кичик тошларни кўтариб юрганимни эслайман. Отам билан бирга юрган ҳар бир куним ибратга, ҳикматга, ширин хотираларга тўла дамлар бўлган.

Болалигимда отам қаерга борса, мени ўзи билан олиб юрарди. Айниқса, Сурхондарёнинг кураш-у, кўпқарисиз ўтмайдиган тўйида: “Ўғлимни кун келиб Абдулла полвон дейсизлар” деб жўраларига мақтаниб тургани ёдимда. Бир кун тўйда кураш бўлди. Беш ёшда эдим, отам мени даврага чиқарди. Шунда илк галабага эришдим. Отамнинг айтган сўзини оқлаш учун қанчадан қанча қишлоқ курашларида голибликка эришишга тиришганман. Болаликда кимдир учувчи, бошқа биров ҳарбий ёки шифокор бўлишни орзу қилади. Мен курашчи бўлишдан бошқасини ўйламаганман. Отам ҳам моҳир чавандоз, полвон бўлгани учун эсимни таниганимдан болалигим кураш майдонларида ўтган. Истиқлол шарофати билан тўйлардаги курашлар жаҳон майдонида кўчди. Шу кунлар туфайли отамнинг азалий орзуси ушадди, жаҳон чемпиони деган номга эришдим.

Қўшаҳифа муаллифлари:
Л.Саъдуллаева, К.Адашбоева,
У.Адизова, Ш.Мўминова

БОЛА ҲУҚУҚЛАРИНИНГ КАФОЛАТИ

Фарзанд дунёга келаркан, оила шодликка тўлади. Бу қувонч нафақат ушбу оиланинг яқинлари, балки бутун жамиятга ҳам тааллуқлидир. Ҳаётга кириб келган бу жажжи инсоннинг ўзига хос ҳуқуқлари ҳам вужудга келади. Зеро, бегуборлиги билан ўзига тортувчи болалар олами ҳар томонлама ҳимояга муҳтож бўлади. Шунинг учун болалар муҳофазаси, уларнинг ҳуқуқлари ҳимоясини таъминлаш муҳим аҳамиятга эга. Бу ҳуқуқ миллий ва халқаро миқёсда – “Бола ҳуқуқлари”, дея эътироф этилади.

Бугунги кунда мамлакатимизда бола ҳуқуқлари алоҳида эътибор қаратилиб, уларнинг камолоти йўлида беқисс эгу ишлар амалга оширилмоқда. Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, ратификация қилинган биринчи халқаро ҳуқуқий ҳужжатлардан бири ҳам бу – “Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги Конвенциядир. 1992 йилда Ўзбекистон ушбу Конвенцияга қўшилгач, бола ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш бўйича қатор халқаро ҳуқуқий мажбуриятларни ўз зиммасига олди. Шу муносабат билан 2007 йил 1 декабрда Олий Мажлис Сенатининг ўн иккинчи ялпи мажлисида “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги қонун маъқулланиб, 2008 йил 8 январдан кучга кирди. Мазкур қонунни қабул қилишдан қўзланган асосий мақсад – бола ҳуқуқлари соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборатдир.

БОЛА ҲУҚУҚЛАРИ НИМАДАН ИБОРАТ?

Қонуннинг “Умумий қоидалар” номли 1-боби бола ҳуқуқларини таъминлаш соҳасидаги тушунчаларни ўз ичига олади. Жумладан, етим бола, жисмоний ва руҳий ривожланишида нуқсонли бўлган бола, ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар, ногирон, ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган бола тушунчаларига таъриф берилган.

Қонуннинг 4-моддасида боланинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш ифода этилган. Боланинг ҳаёти ва соғлигини муҳофаза қилиш; камситилишига йўл қўймаслик; шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш; болалар ҳуқуқлари ва имкониятлари тенглигини таъминлаш; кафолатларининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш; ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш; уларнинг ижтимоий кўникмасига, вояга етмаганлар

ўртасида ҳуқуқбузарликларни камайтиришга, ювенал адлия тизимини яратиб ҳамда ривожлантиришга оид меъёрлар белгилаб берилди.

Мазкур қонуннинг “Бола ҳуқуқларининг асосий кафолатлари” деб номланган 2-боби Конвенциянинг асосий принципларини миллий қонунчилигимизда мустаҳкамлашни таъминловчи нормалардан иборат. Жумладан, боланинг яшаш ҳуқуқи, ҳимояга бўлган ҳуқуқи, гайриқонуний кўчирилишдан ҳимояланиш ҳуқуқи, индивидуалликка ва уни сақлаб қолишга бўлган ҳуқуқи, оилавий муҳитга бўлган ҳуқуқи, ўз фикрини ифода этиш ҳуқуқи кафолатлари, шунингдек, боланинг эркинлик ва шахсий дахлсизлик ҳуқуқи кафолатлари ҳамда бошқалар қатъий белгилаб берилган.

“Ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар ҳуқуқларининг қўшимча кафолатлари” номли 3-боби юзга келган вазият ва тақдир тақозоси билан ҳаёти оғир кечаётган, шунингдек, давлат ва жамият томонидан алоҳида ҳимоя қилиниши ва қўллаб-қувватланишига муҳтож болаларга мўлжалланган қўшимча кафолатлар, уларни таъмин этиш масалаларига бағишланган.

ИЖТИМОЙ ҲИМОЯГА МУҲТОЖ БОЛА ДАВЛАТ ҲИМОЯСИДА

Ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларнинг оила муҳитига бўлган ҳуқуқлари кафолатларини таъминлаш давлат зиммасида. Бинобарин, давлат боланинг оилادا бўлишига тўсқинлик қилувчи шароитларни бартараф этиш, оиласидан ажратилган ҳолларда эса уни оиласига тезроқ қайтариш юзасидан зарур чораларни кўриши керак. Шунингдек, ногирон болаларни ҳамда жисмоний ва руҳий ривожланишида нуқсонли бўлган болаларни тарбиялаётган оилаларга моддий ёрдам, маслаҳат ёрдами ва бошқа хил турдаги қўмак кўрсатиши ҳамда уларни қўллаб-

қувватлаши лозим. Бундан ташқари, қонунда оилادا тарбияланиш бахтидан бебаҳар етим ҳамда ота-она қарамоғидан маҳрум болаларнинг уларга зарур раҳм-ўрликни ҳамда қўллаб-қувватлашни таъминлайдиган муқобил шаклда жойлаштирилиш ҳуқуқи ҳам белгилаб қўйилган.

Қонунда ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларнинг жамиятга уйғунлашиш ҳуқуқи кафолатларини таъминлашга алоҳида эътибор берилган. Чунончи, 25-моддада ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар жамият ҳаётида иштирок этишда бошқа болалар билан тенг ҳуқуқларга эга эканлиги назарда тутилган.

Мазкур қонунда таълим, тиббиёт ва маданий-маърифий муассасалар ногирон болалар ҳамда жисмоний ва руҳий ривожланишида нуқсонли бўлган болаларнинг эркин ҳаракатланиши учун мослаштирилган бўлиши зарурлиги ҳам белгилаб қўйилган. Шу билан бирга, ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар ва оиласининг жамият ҳаётида фаол иштирок этишини таъминлаш учун унинг шаъни ва қадр-қимматини камситмаслик шартлари асосида дастурлар ишлаб чиқишда давлат ташаббускор бўлиши ҳамда зарур ресурслар ажратиши назарда тутилган.

26-модда ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларнинг турар жойга бўлган ҳуқуқлари кафолатларини таъминлашга қаратилган. Қонунда белгиланишича, етим болалар ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болалар давлат таъминотида турган ихтисослаштирилган ўқув тарбия муассасаларининг битирувчилари ёки жазони ўташ муассасаларидан озод қилинган болалар, шунингдек, ижтимоий ҳимояга муҳтож бўлган бошқа тоифадаги болалар ўзлари илгари яшган турар жой майдонига эга бўлиш ёки қонун ҳужжатларига мувофиқ турар жой олиш ҳуқуқига эга.

Ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларнинг ижтимоий ёрдам олишга бўлган ҳуқуқлари кафолатлари ўз ифодасини топган 27-моддада белгиланганидек, ижтимоий ёрдам уни олиш ҳуқуқига эга бўлган ҳар бир болага таъинланади. Етим болаларга ва ота-онасининг ёки бошқа қонуний вакиллари қарамоғидан маҳрум бўлган болаларга таълим бериш ҳамда уларни таъминлаш эса тўлиқ давлат таъминоти асосида амалга оширилади. Шуниси ҳам эътиборлики, давлат органлари ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган ҳар бир болага, болаларнинг жойлаштирилиши шаклидан қатъий назар, моддий ва бошқа шароитларни

таъминлайди.

Қонуннинг 28-моддасига мувофиқ, ногирон болаларнинг, жисмоний ва руҳий ривожланишида нуқсонлари бўлган болаларнинг тиббий-ижтимоий ёрдам олишга бўлган ҳуқуқи кафолатлари уларнинг айти шундай ёрдам (профилактика, даволаш-ташхис қўйиш, реабилитация, санаторий-курорт, протез-ортопедия ёрдами) олиш, ҳаракатланиш воситалари билан имтиёзли шартларда таъминланиш, давлат соғлиқни сақлаш, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш тизими муассасаларида бепул тиббий-ижтимоий ёрдам олиш, шунингдек, ўз уйларида парвариш қилиниш ҳуқуқлари амалга оширилиши орқали таъмин этилади.

БОЛА БИЛИМ ОЛИШ ҲУҚУҚИГА ЭГА

“Боланинг билим олиш ҳуқуқи кафолатлари” деб номланган 23-моддага мувофиқ, ҳар бир бола билим олиш, шу жумладан, бепул мажбурий умумий ўрта таълим, шунингдек, ўрта махсус касб-ҳунар таълими олиш ҳуқуқига эга. Шу билан бирга “Ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларнинг таълим олиш ҳуқуқи кафолатлари” деб номланган 29-моддада махсус педагогик ёндашувга эҳтиёжи бўлган ижтимоий ҳимояга муҳтож болаларнинг белгиланган таълим стандартлари ва талаблари даражасида билим олишларини кафолатловчи зарур маблағлар давлат томонидан ажратилиши, шунингдек, кафолатлар назарда тутилган. Шу билан бирга, жисмоний ва руҳий ривожланишида нуқсонлари бўлган болаларга ва ногирон болаларга улар учун махсус ишлаб чиқилган таълим дастурлари бўйича таълим муассасаларида ўқиш ва тарбияланиш ҳамда ўз жисмоний, ақлий қобилиятлари ва хоҳишларига мос бўлган таълим олиш ҳуқуқи берилган. Қолаверса, бундай болаларнинг ота-оналарига ўз хоҳиш-истакларига кўра ҳамда боланинг қизиқишларидан келиб чиққан ҳолда, тиббий психологик-педагогик комиссиянинг тавсияси бўлган тақдирда, таълим (умумтаълим ёки ихтисослаштирилган) муассасаси турини танлаш ҳуқуқи берилган.

Амалиётда қонуннинг ижроси изчил таъминланиши фарзандларимиз манфаатига хизмат қилади.

Акрам ШУКУРОВ,

Фуқаролик ишлари бўйича
Наманган вилоят суди раиси

ДУНЁНИНГ ЭНГ МИТТИ БИЛИМДОНИ

Британиялик уч ёшли Шехвин Шараби дунёдаги энг митти билимдон деб топилди. Бу кичкинтой иктидорли одамлар учун мўлжалланган IQ нинг синовларида 136 балл тўплаб, ҳаммани лол қолдирди. Қизини шундаки, катталар мазкур тестдан ўртача 100, энг иктидорлилари 130 балл тўплаган. Маълумотларга кўра, Шехвин 10 ойлигида гапиришни бошлаган бўлса, 20 ойлигида мураккаб жумлаларни туза олиш қобилияти билан атрофдагиларни хайратлантирган. У ҳозир харитадан дунёдаги ҳар қандай мамлакатни байроғи билан биргаликда кўрсата олади.

– Шехвин жуда қизиқувчан. Мен уни бирон марта ҳам ўқига мажбурламаганман. Ўзига китобларни титқилашни яхши кўради. Шехвин болалар учун мўлжалланган теледастурларни эмас, янгиликларни кўришни ёқтиради, – дейди онаси Аманда Шараби.

«Ё, тавба»

АНТИҚА БОЛАКАЙ

Руминиялик етти ёшли Жулиано Строе ёшига номуносиб тарзда жисмоний машқларни бажаради. У 5 ёшлигида 10 метр масофани икки кўлда босиб ўтиб, Гиннесснинг рекордлар китобидан жой олди. Жулиано Италия ва Руминиядаги шоуларда тез-тез қатнашиб, ўзининг бақувват мускулларини намойиш этади. Унинг охириги томошаси бунад-да қизиқ бўлди. Оёқларини тепага кўтариб, бир кўлда ерга таяниб жисмоний машқ бажарган болакай тўплаганлар хайратига сазовор бўлди.

асосий сабаби, у бир неча киши ейдиган овқатни бир ўзи истеъмол қилиши, кам ҳаракатланишидир, – дейди шифокорлар. Лу Хао тушлик вақтида уч товуқ гуруч, бир нечта бўлак товуқ гўштини кўрдим демай пакқос туширади. Ортидан эса бир литр суг ичади. Ота-онаси уни бир неча мартаба парҳез тутишга мажбурлашди, аммо Лу Хао бақириб, йиғлаб ўзи хоҳлаганча овқат беришларини талаб қилади.

Ифтихор тайёрлади

“БОЛА” сўзини “БАХТ”, “БЕГУБОР-ЛИК”, “ШОДЛИК” сўзлари билан бирга ишлатмиш. Гўё уларнинг маъноси бирдек. Бироқ тириқчилик ташвишида тўғри томонга зир юғурётган айрим катталар оғир турмуш тўғрисидаги бир қисмини болалар елкасига ортишдан хижолат чекмайдилар. Дунё ҳамжамияти, бир қатор халқаро ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи ташкилотлар эса болалар меҳнатидан ноқонуний фойдаланилмасликка чақириб, бонг урмоқда.

хавфсизлиги ёки ахлоқ-одобига зиён етказиши мумкин бўлган меҳнат шартноноти ноқулай ишларда, ер ости ишларида ва бошқа ишларда фойдаланиш, белгилаб қўйилган нормадан ортқ оғир юк кўтаришлари ва ташвишлари, тунги ишларга, иш вақтидан ташқари ишларга ва дам олиш кунларидаги ишларга жалб этилишлари тақиқланиши таъкидланади.

“Болалар меҳнати” ибораси кимларга таалуқли?

Амрулло Аҳмедов, ҳуқуқшунос:
– БМТнинг Бутунжаҳон меҳнат ташкилоти таърифига кўра, «Болалар меҳнати» ибораси 15 ёшдан кичик бўлган шахслар томонидан амалга оширилган ҳар

Ҳамма бирдек амал қилантими?

Айни пайтда болалар меҳнати билан БМТнинг бартафат этиш иши билан БМТнинг болалар жамғармаси ва халқаро меҳнат ташкилоти шугулланади. Уларнинг саъй-ҳаракати билан болалар меҳнати таъқиқлайдиган ва ҳуқуқматлар қабул қилишлари лозим бўлган аниқ чора-тадбирлар белгиланган бир неча халқаро шартномалар ишлаб чиқилди. Қайсидир мамлакат Конвенцияни ратификация қилиши билан БМТ органлари унинг тегишли мажбуриятлари бажарилиши кузатиб бошлайди ва мазкур мажбуриятларни бузаётган давлатларни бунинг учун жавоб беришга чақиради.

Мулоҳаза қилинг, замондош!

“Бола меники, уни нима қилишни, қандай тарбиялашни ўзим биламан”, дейдиганлар ҳам йўқ эмас. Уларнинг қалтабинлиги оқибатида қанчалаб бола ноқонуний меҳнат билан шугулланмоқда. Ёзи татил пайтида ҳайдовчи отасига кўмаклашиш учун чипта сотаётган, онасига эргашиб олибсатарлик қилаётган, хўроз қичқирмасидан “малако, сут...” дея кўчама-кўча қичқириб юрган бординки, мурғак жисмига оғирлик қиладиган юмушларни бажаришга тиришаётган болаларнинг оз бўлса, борлигидан юракка оғриқ инади. Фарзандини оғир жисмоний меҳнатга мажбурлаётган, пул деб дилбандининг

Меҳнат – тарбиянинг бош бўғини, аммо...

Халқимизда болани бошидан тарбиялаш керак, уни ёшлигидан меҳнатга ўргатиш лозим, деган гап бор. Бироқ бу боланинг дам олиш, ўқиш, илм олиш, ҳунар ўрганишдан маҳрум қилиш, катталарга-да малол келадиган оғир ишларни уларнинг зиммасига юклаб қўйиш, дегани эмас. Болани меҳнатга ўргатиш – муҳим масала. Лекин, меъёрни унутмаслик керак. Яхши тарбия учун меҳнат зарур, деган оқлов остида мактаб ўқувчисини жамоат транспортида чипта сотишга, бозорда савдо қилишга ёхуд бошқа ёлланма ишларга мажбурлашга ҳеч қандай жумладан ота-оналарнинг ҳам ҳаққи йўқ. Шунга қарамай, болаларини ноқонуний меҳнатга мажбурлаётган ота-оналарнинг борлиги сир эмас ва бу жамиятнинг оғирлик нуқталаридан бири ҳисобланади.

эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шартнонларида ишлаш ва қонунда кўрсатилган тартибда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир.

Суд ҳукми билан тайинланган жазони ўташ тартибидан ёки қонунда

БОЛАНИНГ БЕГУБОРЛИГИ СЎНМАСИН

Официант болакай

Манзура Раҳимова, Шайхонтохур туманидаги 39-мактаб ўқитувчиси:

– Ўқувчилардан бирининг ўғай отаси уни ишлаб, пул топишга мажбур қилади. Ҳунарсиз, касб-корисиз онаси эса эрига қарши чиқолмайди. Мактаб маъмурияти ва маҳалла фаоллари ҳар қанча уринмасин, ўғай отани бу йўлдан қайтаролмайпти. Бола даредан кейин, баъзан дарслардан қолиб, таътил пайтлари эса эрталабдан кечгача ўғай отасининг хусусий опхонасида официантлик қилади. Болакай ўқишни яхши кўради. Зеҳни ҳам ёмонмас. У билим олиб, келажакда дипломат бўлиш орзусида. Бироқ ўғай отанинг измидан чиқмайдиган, кўп вақтини илм олишга эмас, пул топишга сарфлаётган боланинг бу орауси рўёбга чиқармикан?

Бозордаги қизалоқ

Ҳали қушлар уйқудан уйғонмай туриб қизалоқ онаси билан бозорга отланади. Кун бўйи онасининг ёнида савдо қилади. У тенгдош дугоналарига қўшилиб рақ сирларини, хорижий тилларни ўргангиси, тўқиш, тикиш-бишш, пазадачилик тўғрақларига қатнашгиси, сузиш ҳавзалари, спорт машғулотларига боргиси келади. Бир неча марта истагини онасига айтишга чоғланади, бироқ ҳар сафар онаси “Ўқиб шаҳар олиб берармидинг? Ундан кўра савдога пухта бўл, бирни минг қилишни ўрган”, деб гапни қалта қилади...

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 37-модда

“Ҳар бир шахс меҳнат қилиш,

кўрсатилган бошқа ҳоллардан ташқари мажбурий меҳнат тақиқланади”.

Бола қачон меҳнат қилиш ҳуқуқига эга бўлади?

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексида биноан мамлакатимизда ёшларни меҳнатга тайёрлаш мақсадида умумтаълим мактаблари, ўрта махсус, касб-ҳунар ўқув юртларининг ўқувчиларини уларнинг соғлиғига ҳамда маънавий ва ахлоқий камол топишига зиён етказмайдиган, таълим олиш жараёнини бузмайдиган енгил ишларни ўқишдан бўш вақтларида бажаришлари учун — улар ўн беш ёшга тўлганидан кейин ота-онасидан бирининг ёки ота-онасининг ўрнини босувчи шахслардан бирининг ёзма розилиги билан ишга қабул қилишга йўл қўйилади.

Шунингдек, Меҳнат Кодексининг 239-моддасида ўн саккиз ёшга тўлмаган барча шахслар дастлабки тиббий кўриқдан ўтгандан кейингина ишга қабул қилинишлари ва кейинчалик улар ўн саккиз ёшга тўлганларига қадар ҳар йили мажбурий тарзда тиббий кўриқдан ўтказиб турилишлари белгиланган. Жумладан, Меҳнат Кодексида ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар меҳнатидан уларнинг соғлиғи,

қандай иқтисодий фаолиятга таалуқлидир. Бу ташунчанинг фойдали доираси мактаб ёки қонуний «ўқиш»дан кейинги, масалан, оилавий бизнесга кўмаклашиш, ё бўлмаса, оилавий фермага ёрдам бериш сингари «енгил меҳнат»дир. Болалар меҳнатиининг салбий таъсирлари эса қуйидагиларда билинади:

- мактабдаги самарали машғулотларга ҳалақит беради;
- боланинг жисмоний ва руҳий саломатлиги учун хавфли ҳисобланади.

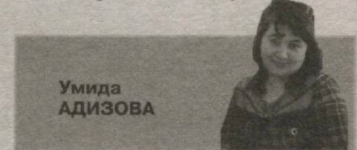
Меҳнат қилиш учун расмий ёш

Кўпгина мамлакатларда енгил ва хавфли ишлар ўртасидаги меҳнат ёшидаги фарқ белгилаб қўйилган. Енгилроқ ишлар учун энг кичик ёш – 12, оғир ишлар учун эса 16 дан 18 гача бўлган ёшни ташкил этади. Бутунжаҳон Меҳнат ташкилотининг Конвенциясида ҳам масалага шу тарзда ёндашилади. Конвенция болаларнинг енгил ишларни бажаришига 12 ёки 13 ёшдан, оғир ишларга эса 18 ёшга тўлганидан сўнг рухсат беради. Бутунжаҳон Меҳнат ташкилоти 15 ёшда мажбурий мактаб таълими тугашини ҳисобга олиб, меҳнат қилиш учун рухсат этиладиган энг кичик ёшни 15 ёш деб белгилаган.

келажакини кўриб бераётган ота-оналар бугунги моддиятга қарамлиги эртага қимматга тушишини ўйлаб кўрармикан? Бутун емакхоналарда ҳар хил табиатли одамларга хизмат қилаётган бола, эртага нохуш иллатлар таъсирини берилишидан хавотир олмасмикан? Тасаввур беғубор, дунёлари бокира қизалоқ бозорда ҳар хил одамлар билан муомала қилавериш бети қотиб кетишидан чўчимасмикан? Улар ўғлининг келажакда юксак марраларни забт этишини, қизи уч-тўртта хорижий тилларда бемалол мулоқот қила олиш билан бирга аёл киши учун зийнат ҳисобланган хушрўй фазилатлар билан зеболанишини истамасмикан? Ахир қайси ота-она истамайди буни?!

“Дунёда болам, деб яшайди ўзбек”

Президентимиз раҳнамолигида мамлакатимизда фарзандларимизнинг ҳар томонлама қомил инсон, улуғ аждодларимизга муносиб ворис бўлиб улгайишларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу борадаги эзгу ишлар, саъй-ҳаракатлар кўлами йил сайин кенгайиб бораётир. Зотан, фарзандларимиз эртанги кунимизнинг эгаларидир. Улар доно, ақли, кучли ва албатта бахтли бўлсаларгина биз, ота-оналар соадатманд бўламиз.

Умида АДИЗОВА

ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАРДА НИМА ҲАҚИДА ГАПЛАШИШАДИ?

Тилшунослар Facebook ижтимоий тармоғидаги 52 минг фойдаланувчининг 10 млн хабарини таҳлил қилиб чиқинди.

Аниқланишича, аёллар аниқ инсонлар, уларнинг хатти-ҳаракатлари ҳақида гапиришса, эркеклар мавҳум ва мубҳам масалалар атрофида сўз юритар экан.

Аёллар ўз номаларида ҳис-туйғулар, инсоний муносабатлар билан боғлиқ муболағали сўзларни, эркеклар эса сиебат ва спортга алоқадор сўзларни кўп қўллашар экан.

АЛИМЕНТГА ПИЦЦА

Италиянинг Падуя шаҳрида яшовчи эркек алиментни пицца билан тўлаш ҳуқуқини қўлга киритди. Исми ошкор қилинмаган бу кишининг айтишича, у собиқ рафиқаси билан ажрашгандан кейин қизига ҳар ой 300 евро алимент тўлаб келган.

Бироқ, алимент тўлашга пул топа олмаган, у профессионал пицца пиширувчи

бўлгани сабабли рафиқаси ва қизини бу егулик билан таъминлаб туришга тайёрлигини билдирган.

The Local нашрининг маълум қилишича, италияликнинг собиқ рафиқасини бу таклиф қониқтирмаган ва у қизининг отаси устидан судга ариза берган. Бироқ Падуя суди у қандай ўстаси, шундай алимент тўлаши мумкинлиги ҳақида қарор чиқарган.

Неъмат ДУШАЕВ – болалар шоири. “Сахий хаёлпараст”, “Сеҳрли таёқча”, “Ғалати бўталоқ” “Ким зўр?” шеърӣ тўпламлари муаллифи.

БОЛҒА

Дангаса деманг мени
Мен ҳар ишда чаққонман.
Бултур ўн қоп ёнғоқни
Битта ўзим чаққанман.

Ҳозир ёнғоққа, э-ҳе,
Қанча одам тўймоқда.
Михларни болтавойинг,
Ўзи қоқиб қўймоқда.

ПАНШАҲА

Хашак ўрса ўроқвой,
Йиғиб, ғарам қиламан.
Яна шолғом, турп, сабзи
Қазишниям биламан.

ОМБУР

Хато қилса болгавой,
Мен дарров тузатаман.
Қийшиқ михни суғуриб,
Тўғрилаб, узатаман.

Икки жағим – бойлигим,
Иш кўп – улгуриш керак.
Ёрдамлашиб юборинг,
Михни суғуриш керак.

ЧЎКИЧ

Менга қаттиқ ер беринг,
Тошлоқ бўлса ҳам майли.
Кўп нарсага қодирман
Муғузларим туфайли.

Аммо ўқиб кетаман –
Хаёлга келмас нелар.
Нега қўлимдан фақат
Бузиш, қўпориш келар.

Уй-рўзгорга қарашиб,
Ёзу киш ишим “беш”да.
Бугун сўрасангиз,
Бармоқларим ҳам бешта.

КЕТМОН

Экинларни юмшатиб,
Хаттоки лой қараман.
Бекор турмай овулга,
Ҳашарга ҳам бораман.

Мен ҳар ишда мададкор,
Меҳнат қилиб ҳормангиз.
Юзимга оёқ босиб,
Пешонангиз ёрмангиз.

АРРА

Шохми, дарахт ё тахта
Шарт-шурт арралагайман.
Қўлга хушёр бўлинг лек,
Тегсам – яралагайман.

Болалар шеърляти

ЎРОҚ

Нимага қиёс этдинг,
Ўхшайманми сўроққа.
Гап-сўзни қўй, ёз келди,
Қани, кетдик ўтлоққа.

Ҳозир ҳашак ўрмасак,
Занглаб чекаман азоб.
Ўшанда саволимга
Не деб берасан жавоб?

БЕЛКУРАК

Сопимдан маҳкам ушлаб,
Ўнг оёқда босасиз!
Ерни беллаб, белингиз
Чигилин ҳам ёзасиз.

Ишдан қочган номарддир,
Аммо тошларга урманг.
Синдириб қўйиб мени,
Қўшнидан сўраб юрманг.

МИХ

Шубҳа билан қараманг,
Сиз менинг бардошимга.
Аямай гурсиллатиб,
Ураверинг бошимга.

Уйлар қурунги чиройли,
Одатда вақт зиқ бўлар.
Мени тўғри урсангиз,
Ишингиз ҳам мих бўлар.

НАВОИЙ ТИББИЁТ КОЛЛЕЖИ ЖАМОАСИ

1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни билан
барча болажонларни самимий муобракбод этади.

Болалар – келажакимиз бунёдкорлари. Уларнинг беғуборлиги, самимийлиги ва соддадиллиги барча-мизнинг кўнглимизни шодликка тўлдирди. Шу тоза хислатлар доимо сизларни тарқ этмасин, азиз болажонлар!

**ҚУВНОҚ КУЛГУИНГИЗ
ОЛАМНИ ТУТСИН!**

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИНИНГ НИШОН ТУМАНИДАГИ 38-УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМ МАКТАБИ ЖАМОАСИ

беғубор болаланик гашитини сураётган ҳажжри болажонларни, мактабгага таълим нуассасалари ходимларини, ёш авлодга таълим-тарбия бераётган устоз-мураббийларни 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни билан самимий табриклаб, келгуси ишларига омад тилайди.

Oilavajamiyat

Ижтимоий-сиёсий,
маънавий-маърифий газета

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар
қўмитаси, “Болалар ва
оилаларни қўллаб-қувватлаш”
ассоциацияси (Болалар
жамғармаси) ва “Соғлом авлод
учун” халқаро хайрия фонди

Бош муҳаррир:
Воҳид Луқмонов

Обуна
индекси – 176

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент – 100000,
Амир Темур кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс)
233-28-20, Котибият:
233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@sarkor.uz

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2013 йил 20 мартда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 10-2995 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 636. Формати А-3, ҳажми 2 табоқ. Адади – 5812. Баҳоиси келишилган нархда.

Босишга топшириш вақти – 15:00 Топширилди – 15:00

Масъул муҳаррир: **О. Жумабоев**
Мусахҳихлар – **С. Сайдалимов,**
К. Адашбоева

Газета таҳририят компьютер марказида
терилди ва саҳифаланди
Саҳифаловчи – **А. Маликов**

ISSN 2010-7609

772010760097